

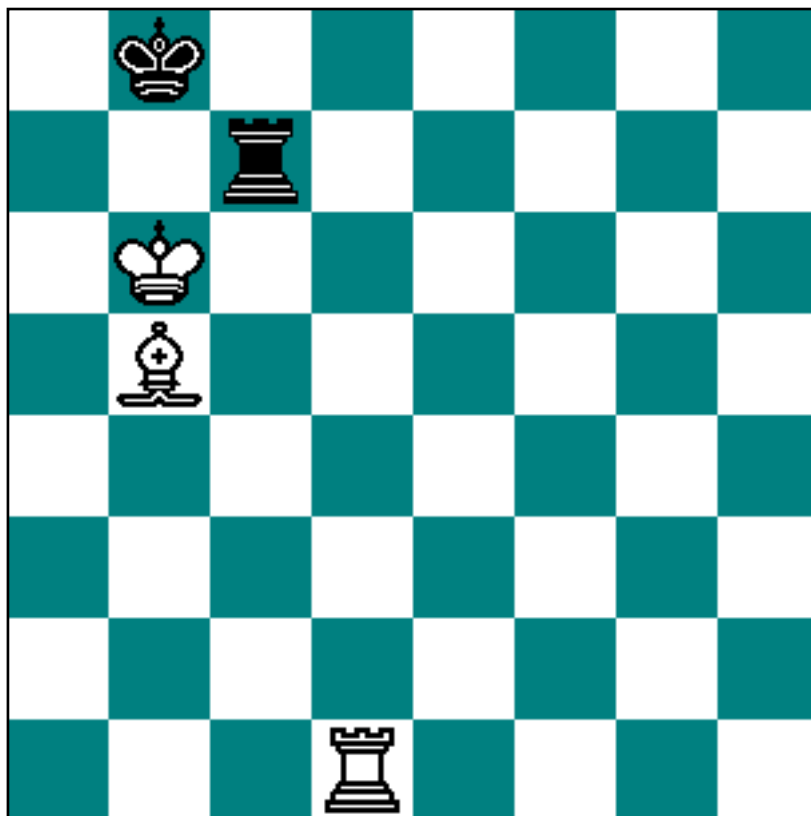
Felietony

Najwi?kszy przed Winawerem

- Czy znacie nazwisko Zytogorski?

zapytywa? w 1973 roku Bent Larsen czytelników radzieckiego tygodnika "64" w artykule "Zbyt d?uga analiza" (b?d?cym przedrukiem z czasopisma kanadyjskiego).

- A Crosskill? Obaj oni stracili mnóstwo czasu pragn?c udowodni?, ?e "pozycja Lolli" ...

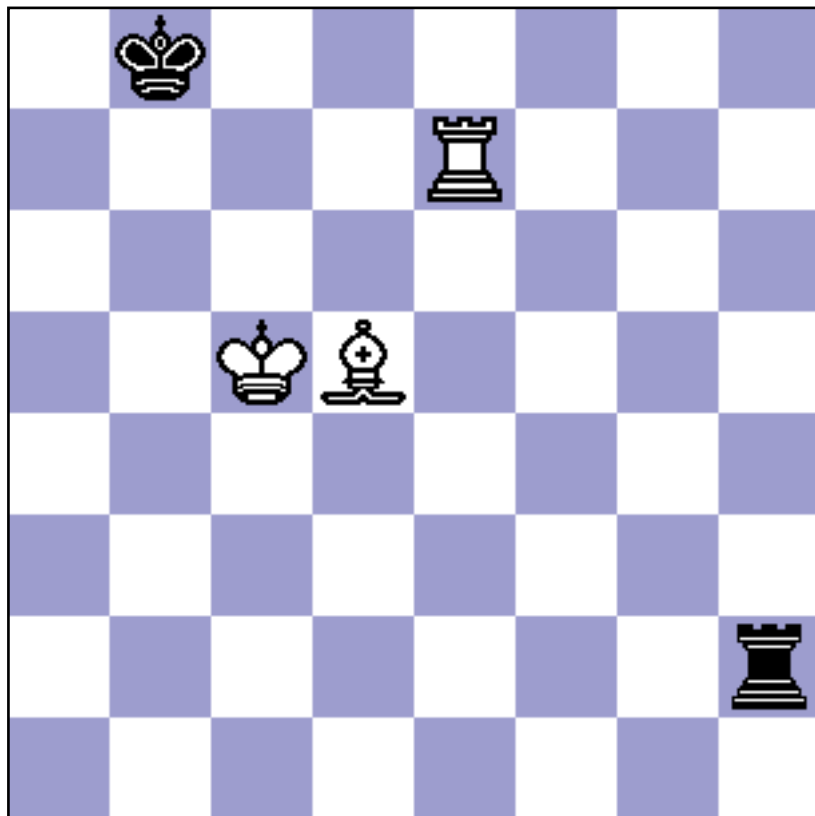
... jest wygrana. W 1843 roku Zytogorski po 22 posuni?ciach dochodzi do pozycji, w której dumnie o?wiadcza, ?e czarna wie?a ginie po dalszych 40 posuni?ciach! W 1864 roku Crosskill opublikowa? dok?adn? analiz? i po osi?gni?ciu pewnej krytycznej pozycji og?osi?, ?e bia?e forsownie wygrywa? wie?? w 55. posuni?ciu. Pomimo to, pomimo pó?niejszych analiz Breyera i Takacsa, "pozycja Lolli" pozostaje teoretycznie nierozegrana. W szczególno?ci dlatego, ?e w dobrym starym wariacie Zytogorskiego Kling wykry? b??d (w 20. posuni?ciu). Lecz jest i bardziej powa?na przyczyna: ZBYT D?UGA ANALIZA! Wi?kszo?ci mistrzów to wystarcza, by w ni? zw?tpi?. D?ugie analizy pe?ne s? b??dów i opuszcze?. (...)

Czytaj?c - wiele lat temu - artyku? Larsena odpowiada?em sobie w duchu: sk?d u licha mia?bym wiedzie?, kim by? Zytogorski?

Wycinek z "64" pow?drowa? do domowego archiwum, by po up?ywie ?wierci wieku sta? si? punktem wyj?ciowym do poszukiwa? historycznych. Nieoczekiwanie wy?ania si? z nich, pomimo up?ywu czasu i powa?nych luk w dokumentacji, posta? szachisty o wielkiej sile praktycznej i analitycznej, którego osi?gni?cia przy?mi? dopiero Szymon Winawer po swym sensacyjnym sukcesie na turnieju paryskim w 1867 roku.

Stanis?aw Gawlikowski w pomnikowym dziele "Zako?czenia figurowo-pionowe" na stronach 919-920 podaje nast?puj?c? analiz? pozycji przedstawionej na diagramie:

Felietony

1. Kc6 Wh6+ 2. Ge6 Wh1! 3. Wb7+ Ka8 4. Wb2 [4.Wg7 Kb8! 5.Gf5 Wh6+ 6.Gg6 Wh8! 7.Kb6 Kc8! 8.Ge4 Wh6+ 9.Gc6 Kd8 =] **4...Wc1+ [4...Ka7! (Berger)] 5. Kb6 Kb8 6. Gf5 Wc4! 7.Wb5 Wh4 8.Kc6+ Ka7 9.Gd3 Wf4 10.Wb7+ Ka8 11.Wg7 Kb8!** [Ruch J. Klinga, po którym bia?e niczego nie uzyskuje; po 11...Wf6+? 12.Kc7 Ka7 13.We7 powsta?a podana ju? przez L. Zytogorsky'ego w r. 1843 pozycja, w której bia?e mog? forsownie zdoby? wie?? lub zamatowa? w mniej wi?cej 40 (!) posuni?ciach, o ile oczywi?cie przy tak wielkiej ilo?ci posuni?? mo?na w ogóle mówi? o czymkolwiek forsownym...]

Pisownia nazwiska (L. Zytogorsky) wskazuje, ?e jak?e kompetentny przecie? autor nie by? ?wiadom, i? przytacza analiz? opracowan? przez Polaka. I jeszcze jedno drobne sprostowanie: nasz rodak opublikowa? wyniki swoich bada? nie w 1843 roku, lecz w okresie grudzie? 1841 - wrzesie? 1842, co wynika z nades?anych nam przez p. Kena Whylda z Anglii odbitek ze stauntonowskiej "The Chess Player's Chronicle".

Encyklopedia Litmanowicza i Gi?yckiego natomiast podaje krótk? notk? o: polskim szachi?cie, który po upadku powstania listopadowego opu?ci? kraj i osiad? w Anglii.

Najpe?niejsze informacje o Adolfie ?ytogórskim (oto prawid?owa pisownia nazwiska), jak to cz?sto bywa, pochodzi z artyku?u po?miernego, który przytaczam w ca?o?ci.

W osobie Adolpha Zytogorskiego odszed? szachista du?ego kalibru, który tylko z racji niesprzyjaj?cych okoliczno?ci nie osi?gn?? znacznie wy?szej pozycji pomi?dzy mistrzami tej gry. Jego nazwisko w ostatnich latach tak rzadko by?o wymieniane publicznie, tote? mo?e by? on ca?kowicie nieznany m?odszej generacji, a przecie? nale?y do tych, których nie wolno zapomnie? ca?kowicie.

Pan Zytogorski zmar? 27 lutego (1882 - przyp. aut.) w Szpitalu Niemieckim w Dalston w wieku 75 lat. Nale?a? do licznej grupy polskich uchod?ców, którzy po nieszcz?snym powstaniu w 1831 roku zape?nili stolice pa?stw Europy Zachodniej. Podobnie jak zbyt wielu dzie?cych jego los uciekiniera rodaków sp?dzi? swoje d?ugie ?ycie w biedzie i zapomnieniu.

Je?li jednak Fortuna nie sprzyja?a mu, to trzeba odda? Fortunie sprawiedliwo?? mówi?c, ?e Zytogorski mia? sposobno?? polepszenia swej doli, ale z niej nie skorzysta?, prowadz?c beztroskie ?ycie cz?onka cyganerii artystycznej. Przypuszcza si?, ?e wi?ksza cz??? ostatniego

Felietony

pó?wiecza sp?dzi? w Anglii, lecz podobno przebywa? te? w Niemczech.

W najstarszych rocznikach Chess Player's Chronicle tj. 1841-42 by?o drukowanych kilka jego partii. Opracowa? ponadto warto?ciowe analizy problemu: wie?a przeciwko wie?y i go?cowi, cz??ciowo powt?rzone przez Stauntona w jego "Podr?czniku". Jego wnioski w tym wzgl?dzie, podobnie jak Philidora, by?y zbyt korzystne dla strony atakuj?cej i pó?niej zosta?y skorygowane przez Klinga i innych. Zarówno w teorii jak i praktyce gry ko?cowej by? Zytogorski prawdziwym mistrzem. Ko?cówki, czy to pionkowe czy figurowe, prowadzi? z dok?adno?ci? Szena. Opublikowa? ponadto wiele pomys?owych studiów.

W 1843 roku zagra? mecz ze Stauntonem, b?d?cym wówczas u szczytu formy, i wygra? 6 partii po rz?d, otrzymuj?c piona i dwa posuni?cia for. Inni, notuj?cy gorszy rezultat w tych warunkach, z czasem zostali uznani za graczy pierwszej klasy. Staunton zablokowa? wszelkie wzmianki o meczu i dopóki kontrolowa? pras? szachow?, jego pogromcy nie po?wi?cono ani s?owa. (...) Zytogorski by? zaprzyja?niony z panem Brienem, który przeje?? po Stauntonie obowi?zki redaktora "Chronicle" w latach 1854-56. Gdy Brien pok?óci? si? ze Stauntonem, opublikowa? jako pierwszy szczegó?y dotycz?ce powy?szego meczu. W tym czasie Zytogorski uczestniczy? w rozmaitych turniejach i meczach, które odbywa?y si? w klubach "Philidorian" i "Chess Rooms" Klinga przy New Oxford Street.

"Chronicle" w 1855 roku na str. 204 pisa?a o Zytogorskim jako o: "weteranie, który z takimi wojownikami szachownicy jak Staunton, Buckle, Popert i Perigal rozegra? ponad 3 tysi?ce partii".

Zytogorski gra? w trójmeczu z Brienem i Falkbeerem i z pierwszym wygra? z przewag? jednego punktu, ale w ko?cowej klasyfikacji najlepszy okaza? si? Falkbeer. Wiele jego partii drukowa?a "Chess Player's Chronicle", równie? w okresie 1859-62, lecz przez ostatnie 20 lat nie widywali?my jego nazwiska w druku. W?ród jego partii towarzyskich znajdujemy wygrane i przegrane z Harrwitzem, wygran? z Anderssenem z 1851 roku i remis z 1861 roku, jednak bez informacji o wyniku ogólnym.

Wydaje si?, ?e przedstawione dane pozwalaj? wyrazi? opini?, i? Zytogorski, gdyby wykaza? wi?cej troski o swoj? pozycj?, bezsprzecznie zaj??by wysok? pozycj? pomi?dzy mistrzami o europejskiej reputacji

W. W(ayte), "The British Chess Magazine" 1882, s. 141-142.

Korespondencja z Michaeliem Adamskim z Londynu pozwoli?a wyja?ni? kilka szczegó?ów. Zapyta?em mojego korespondenta, czy zwrot o: "beztroskim ?yciu cz?onka bohemy" to eufemizm kryj?cy sta?e nadu?ywanie wysokoprocentowych trunków. Michael z i?cie angielskim humorem odpar?: A necessary but not sufficient condition (warunek konieczny, lecz niewystarczaj?cy).

Napisa? mi ponadto, ?e budynek by?ego Szpitala Niemieckiego w Dalston (Londyn, Ritson Road) nadal istnieje, ale ju? nie s?u?y celom medycznym. Szpital zosta? otwarty w 1845 roku z inicjatywy ambasadora Prus von Bunsena i dzi?ki finansowemu wsparciu króla pruskiego. Placówka, powo?ana dla opieki nad biednymi (podkr. aut.) Niemcami i wychod?cami z innych krajów niemieckoj?zycznych, zatrudnia?a niemiecki personel a? do pocz?tku II wojny ?wiatowej, kiedy to wszyscy zostali internowani.

?ytogórski - Anderssen
Londyn 1851 (towarzyska)

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gc4 Gc5 4.b4 G:b4 5.c3 Ga5 6.d4 e:d4 7.0-0 d:c3 8.Hb3 Hf6 9.Gg5 Hg6 10.S:c3 G:c3 11.H:c3 Sge7 12.G:e7 S:e7 13.Se5 Hf6 14.G:f7+ Kd8 15.Wac1 Sc6 16.f4 Wf8 17.Gd5 a5 18.S:c6+ b:c6 19.e5 He7 20.G:c6 Wa7 21.Wcd1 Hb4 22.Hd4 Ke7 23.H:a7 1-0.

?ytogórski - Bateman
Strona 3 / 7

Felietony

Cambridge 1860

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.c3 Gc5 4.Gc4 Sf6 5.d4 e:d4 6.e5 Se4 7.0-0 d6 8.c:d4 Gb6 9.Gd5 f5
10.e:f6 S:f6 11.G:c6+ b:c6 12.We1+ Kd7 13.Gg5 We8 14.Sc3 W:e1+ 15.H:e1 h6 16.G:f6 H:f6
17.Wd1 Gb7 18.Se4 Hf7 19.Sc5+ G:c5 20.d:c5 Hf6 21.c:d6 c:d6 22.Se5+ Kc7 23.Ha5+ Kc8
24.Sc4 d5 25.Se3 H:b2 26.Hc5 Hb6 27.Hf8+ Hd8 28.H:g7 Hg5 29.Hf7 a5 30.Sf5 Kb8 31.Wb1
Wa7 32.Hf8+ Kc7 33.Hd6+ 1-0.

Bateman - ?ytogórski
Cambridge 1860

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gb5 a6 4.Ga4 Gc5 5.c3 b5 6.Gb3 Sf6 7.d4 e:d4 8.c:d4 Gb4+ 9.Gd2
G:d2+ 10.Sb:d2 0-0 11.0-0 Gb7 12.d5 Se7 13.e5 Sf:d5 14.G:d5 S:d5 15.a4 h6 16.Sd4 c5
17.Sf5 Hg5 18.g4 h5 19.h3 h:g4 20.H:g4 H:g4+ 21.h:g4 g6 22.Sd6 Gc6 23.a:b5 a:b5
24.W:a8 W:a8 25.S2e4 Kg7 26.S:c5 Sf4 27.f3 Wa2 28.Se8+ Kf8 29.Sf6 W:b2 30.Sc:d7+ Ke7
31.Sc5 b4 32.g5 Sh3+ 33.Kh1 S:g5 34.Sce4 S:e4 35.S:e4 G:e4 36.f:e4 We2 37.Wf4 b3 0-1.
*Interesuj?ce, ?e po zwyci?stwie nad Batemanem (turniej odbywa? si? systemem K. O.)
?ytogórski nie stan?? do walki z Ignatzem Kolischem.*

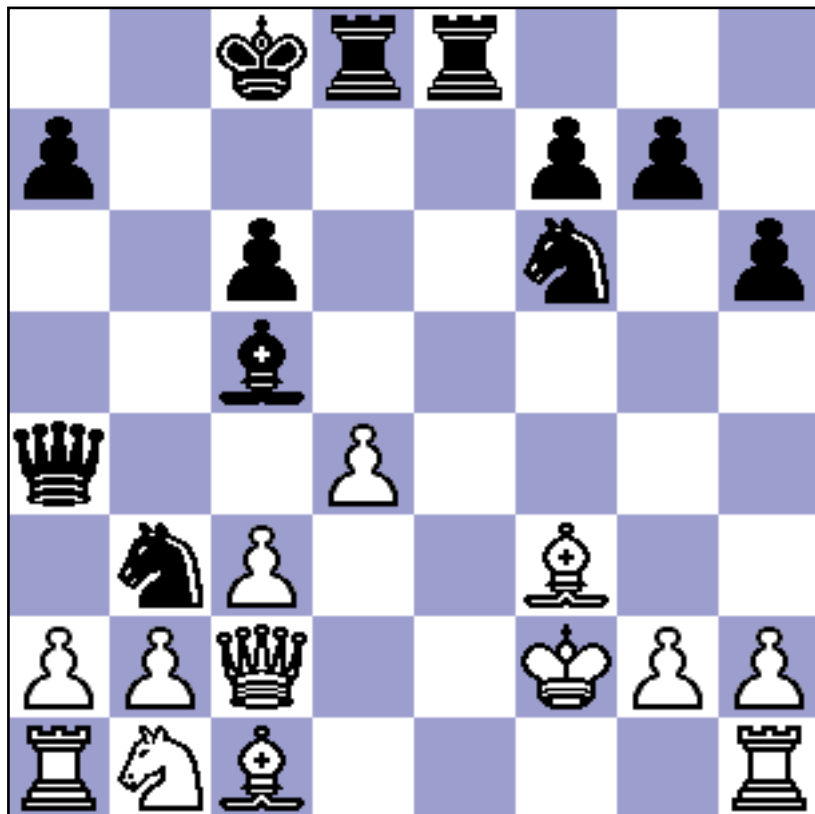
Anderssen - ?ytogórski
Londyn 1851

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gc4 Sf6 4.Sg5 d5 5.e:d5 Sa5 6.Gb5+ c6 7.d:c6 b:c6 8.Ge2 Gd6 9.Sc3
Gf5 10.d3 0-0 11.0-0 Wc8 12.a3 Gb8 13.b4 Sb7 14.Sge4 G:e4 15.d:e4 Hc7 16.f4 Wcd8
17.He1 Wfe8 18.f5 Hb6+ 19.Kh1 Sd6 20.Gg5 Kf8 21.G:f6 g:f6 22.Hh4 Ke7 23.Wad1 a6
24.Wd3 Wg8 25.Sa4 Hc7 26.Sc5 a5 27.Wfd1 a:b4 28.a:b4 Ga7 29.Se6 Hb6 30.S:d8 W:d8
31.He1 S:e4 32.W:d8 Sf2+ 33.H:f2 H:f2 34.W1d7 mat.

Harrwitz - ?ytogórski
Londyn 1851

1. e4 e5 2. Sf3 Sc6 3. Gc4 Sf6 4. Sg5 d5 5. e:d5 Sa5 6. Gb5+ c6 7. d:c6 b:c6 8. Ge2 h6 9.
Sf3 e4 10. Se5 Hd4 11. Sg4 G:g4 12. G:g4 e3 13. Gf3 e:f2+ 14. Kf1 0-0-0 15. He2 (*Za lepsze
uwa?amy 15.c3 i je?li 15...Hd3, to 16.Ge2.*) 15...Gc5 16. c3 (*Po 16.Ha6+ Kb8 17.H:a5 wygrywa
17...W (dowolna) e8.*) 16...Ha4 (*Zwykle gra si? 16...Hd3 i znów grozi wygrywaj?ce Wh (lub d)
e8.*) 17. d4 Sb3 (*Szcz??liwy pomys?; wszystko dobre, co si? dobrze ko?czy.*) 18. Hc2 Whe8
19. K:f2? (*Bia?e za cen? jako?ci mog?y uzyska? decyduj?c? przewag? pozycji po 19.ab3 H:a1
20.K:f2!*)

Felietony

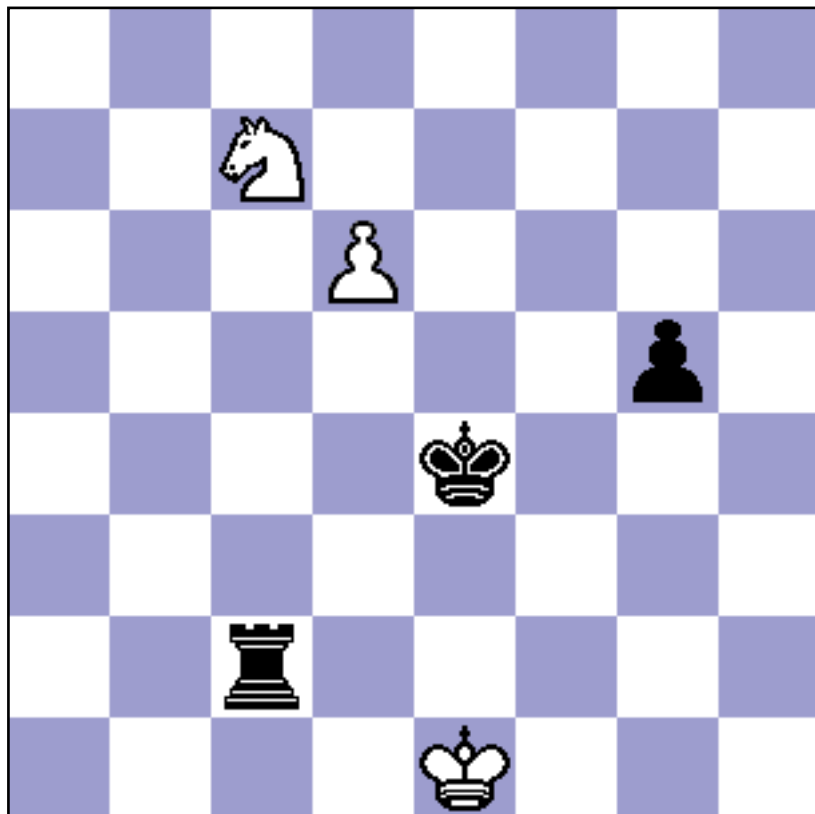
19...S:c1 (Pi?kny cios, który wystarcza?co ilustruje posiadany przez Herr Zytogorskiego wielk? moc kombinacji.) 20. H:c1 (Bia?e powinny gra? 20.W:c1 i je?li 20...W:d4, to 21.H:a4. Po 20.H:a4 czarne daj? mat? w czterech posuni?ciach: 20... Sd3+ 21.Kg3 Gd6+ 22.Kh3 (lub 22.Kh4 g5+ itd.) 22...Sf2+ 23.Kh4 g5X.) 20...W:d4! 21. c:d4 H:d4+ 22. Kg3 He5+ 23. Kh3 Hf5+ 24. Kg3 (Czarne matuj? w czterech posuni?ciach: 24...Se4+, 25.Kh4 (najlepsze), 25...Ge7+ etc.) 0:1; uwagi: "The Chess-Monthly" 1882, s. 249.

Anderssen - ?ytogórski
Londyn (Haringay) 1851

1.e4 e5 2.f4 e:f4 3.Gc4 Hh4+ 4.Kf1 d6 5.Sf3 Hh5 6.d4 b5 7.Ge2 c6 8.G:f4 f6 9.Sg5 Hh4 10.g3 Hh6 11.Gh5+ g6 12.Gg4 f:g5 13.G:c8 g:f4 14.Gb7 f:g3 15.Kg2 g:h2 16.W:h2 Hf4 17.Sd2 Gg7 18.Sf3 Sf6 19.G:a8 Sg4 20.Hd3 S:h2 21.S:h2 0-0 22.Kh1 We8 23.We1 g5 24.a4 a6 25.d5 c5 26.a:b5 a:b5 27.H:b5 Wf8 28.Gc6 Ge5 29.He2 Hh4 30.Wg1 Wf2 31.W:g5+ Kh8 32.Wh5 Hf4 0-1.

A. ?ytogórski
Chess Player's Chronicle 1859

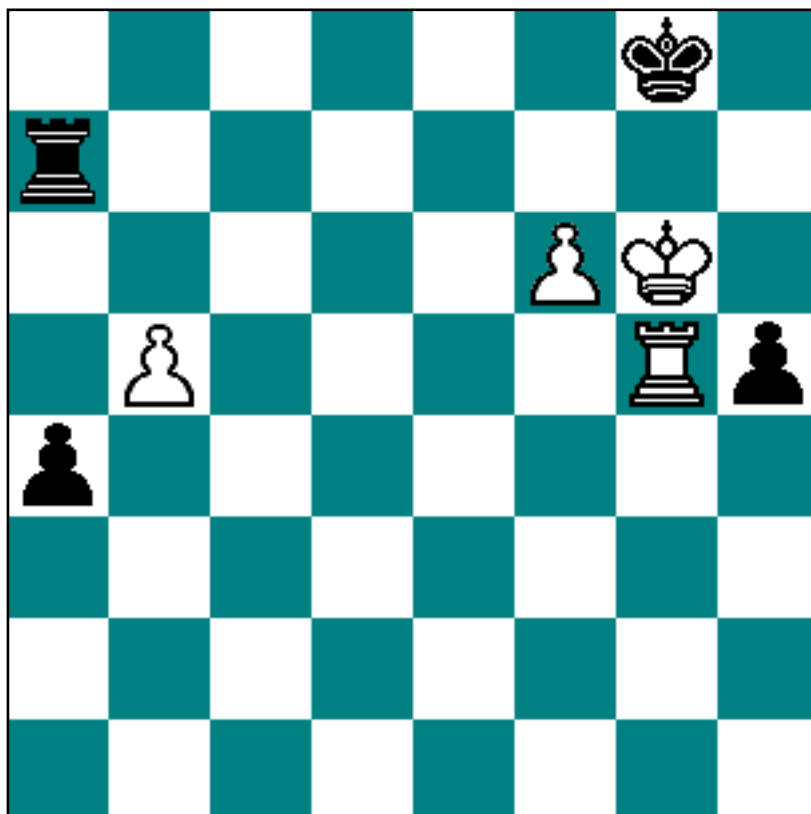
Felietony

Czarne zaczynaj?, bia?e remisuj?

1...Wc6 (1...Ke3? 2.Sd5+) 2. d7 Wd6 3. Se6 W:d7 4. Sc5+ remis.

A. ?ytogórski
Chess Player's Chronicle 1859

Felietony

Bia?e zaczynaj? i wygrywaj?

1.b6 Wb7 2.Wa5 Wb8 3. Wa7 itd.

**?ytogórski - Staunton
Londyn 1841**

(czarne daj? piona f7 i ruch for)

1. e4 (-) 2. d4 Sc6 3. Sf3 e6 4. c4 Gb4+ 5. Sc3 d5 6. e5 Sge7 7. Gg5 0-0 8. a3 G:c3+ 9. b:c3 He8 10. Ge2 Hh5 11. 0-0 d:c4 12. G:c4 Gd7 13. Gh4 Sd5 14. Gg3 S:c3 15. Hb3 W:f3 16. g:f3 H:f3 17. G:e6+? (17.H:b7 S:d4 18.H:f3 S:f3+ 19.Kg2 Gc6 20.Wfc1.) 17...Kh8 18. Wae1 S:d4 19. Hc4 Gc6 0-1.

**?ytogórski - Staunton
Londyn (m) 1841**

(czarne daj? piona f7 i ruch for)

1. e4 (-) 2. d4 e6 3. Gd3 c5 4. e5 g6 5. h4 c:d4 6. f4 Ha5+ 7. Gd2 Hb6 8. h5 H:b2 9. h:g6 h6 10. g7 G:g7 11. Hh5+ Kf8 12. Se2 H:a1 13. 0-0 Se7 14. Gb4 Sbc6 15. G:e7+ S:e7 16. Sd2 H:a2 17. f5 S:f5 18. Gc4 H:c2 19. S:d4 H:d2 20. S:f5 G:e5 21. Se3+ Ke7 22. H:e5 Wg8 23. Sd5+ Kd8 24. Hc7+ Ke8 25. Sf6+ Ke7 26. S:g8+ 1-0.

Gwoli kronikarskiej ?cis?o?ci nale?y poda?, ?e angielscy autorzy Keene i Coles w swojej monografii po?wi?conej Stauntonowi (Howard Staunton, the English world chess champion, St. Leonard on Sea 1975) twierdz?, ?e bilans ?ytogórskiego w walkach ze Stauntonem nie by? wcale tak korzystny, jakby to wynika?o z relacji W. Wayte, który z kolei opiera? si? na publikacjach R. B. Briena, o którym Keene i Coles pisz?, ?e: by? notorycznie niewiarygodny, a jego niech?? do Stauntona sprawia?a, i? posuwa? si? do zniekszta?cania rzeczywisto?ci.

Ostatnie informacje o ?ytogórskim, jakie uda?o mi si? odszuka?, pochodz? z Dzia?u R?kopisów Uniwersytetu Warszawskiego. Rodzina Roberta Bieleckiego, zmar?ego w 1999 roku autora S?ownika biograficznego oficerów Powstania Listopadowego przekaza?a tam materia?y, które nie znalaz?y si? w dwóch trzech tomach, ju? wydrukowanych.

Z odpowiedniej fiszki wynika, ?e udzia? naszego bohatera w powstaniu jest bli?ej nieznany. W 1837 roku w Londynie nale?a? do Towarzystwa Demokratycznego Polskiego i tego? roku przyst?pi? do Zjednoczenia Emigracji Polskiej, organizacji politycznej za?o?onej przez Joachima Lelewela. Gdy w 1844 roku car Miko?aj odwiedzi? Londyn, ?ytogórski mia? by? u?askawiony, jednak z tej amnestii nie skorzysta?.

Nie chcia? wraca? do kraju, bo po 15 latach roz??ki niewiele go z nim ??czy?o, czy te? obawia? si?, ?e nad Wis?? nie znajdzie zbyt wielu okazji do gry w szachy?

Unikalny ID rozwi?zania: #1261

Autor: : Tomasz Lissowski

Data ostatniej aktualizacji: 2012-11-28 00:01